

Motion till riksdagen 2022/23:859

av **Martina Johansson m.fl. (C)**

Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av särskilda informationsinsatser till unga vuxna, föräldrar och företagare om livsinkomstens betydelse för pensionen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare reglering av kommunernas ansvar för pensionärernas levnadsstandard och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av äldres kostnader och ersättningar och tillkännager detta för regeringen.

Långsiktigt hållbara pensioner – ett löfte till framtiden

Vårt nuvarande pensionssystem trädde i kraft 1999 och fasades in successivt för de som är födda från och med 1938. Den första årskullen som får sin pension enbart från det nya systemet är de som är födda 1954 och således uppnådde 65 års ålder under 2019.

Bakgrunden till pensionsreformen var bland annat att det tidigare ATP-systemet inte var ekonomiskt hållbart och att det inte premierade arbete. Nuvarande pensionssystem bygger på de medel som var och en har jobbat ihop under sitt arbetsliv. Pensionskapitalet förvaltas av AP-fonderna och är helt fristående från statsbudgeten. Detta innebär dels att varje generation finansierar sina egna pensioner, dels att kapitalet är tryggt från finanspolitiska prioriteringar. Centerpartiet står bakom pensionsöverenskommelsen och principerna för vårt nuvarande pensionssystem.

Pensionsgruppen är en parlamentarisk arbetsgrupp bestående av representanter för de partier som stod bakom 1994 års pensionsöverenskommelse. Gruppen har till uppgift att kontinuerligt se över pensionssystemet och att vårda och utveckla pensionsöverenskommelsen.

Genomgripande översyn

Inom ramen för Pensionsgruppen har pensionssystemet nyligen genomgått en genomgripande översyn. Denna resulterade i en ny pensionsöverenskommelse för långsiktigt höjda och trygga pensioner, i december 2017. Överenskommelsen innebar genomgripande och viktiga reformer såsom höjd pensionsålder, förstärkt grundskydd genom höjd garantipension och höjt tak i bostadstillägget, åtgärder för mer jämställda pensioner med mera. Den viktigaste åtgärden för att långsiktigt höja pensionerna är att människor jobbar längre. Därför är det viktigt med en höjd pensionsålder. Det är även viktigt att arbetsmiljön och möjligheten att omskola sig under yrkeslivet förbättras, så att människors förmåga att vara kvar i arbetslivet ökar. Dessa är, tillsammans med jämställda pensioner, Centerpartiets prioriterade frågor i Pensionsgruppen.

I februari 2020 kom Pensionsgruppen överens om införandet av ett särskilt inkomstpensionstillägg som finansieras via statsbudgeten. Detta var ett steg för att på kort sikt öka det så kallade respektavståndet mellan de som arbetat ett långt arbetsliv och de som aldrig har arbetat. I genomförandet är partierna i Pensionsgruppen överens om att detta så snart som möjligt ska ersättas av en långsiktigt hållbar höjning av pensionerna som ligger inom ramen för pensionssystemet.

Pensionsgruppen arbetar nu intensivt med genomförandet av pensionsöverenskommelsen. Ett förstärkt grundskydd genomfördes från och med 2020, ett första beslut om höjda åldersgränser är fattat och i januari enades Pensionsgruppen om ett reformerat premiepensionssystem. Mycket arbete återstår dock.

Jämställda pensioner

Sverige har ett könsneutralt pensionssystem, men eftersom arbetsmarknaden fortfarande är ojämsställd blir utfallet av pensionssystemet ojämsställt. Kvinnan har ofta utgjort en förutsättning för mannens karriär då hon varit hemma och tagit hand om hem och barn och därmed haft en låg inkomst eller inkomst alls. För att uppnå jämställda pensioner behöver både arbetslivet och familjelivet bli jämställda och vi behöver dela pensionspoängen mer rättvist. Under småbarnsåren, då den obetalda arbetsbelastningen är extra ojämn, föreslår vi därför att pensionsrätter delas rakt av mellan föräldrarna. Det innebär att premiepensionen automatiskt ska delas mellan makarna. Önskar man inte det fordras att man avsäger sig delningen av premiepensionen.

Det är fler aspekter inom jämställdhetsområdet som måste ses över. Lönen är en viktig del då män har högre lön trots att kvinnor och män arbetar inom likvärdiga yrken. Det behövs kraftfulla åtgärder för att lönesättningen ska bli mer jämställd, vilket bland annat innebär att män mycket väl kan arbeta inom kvinnodominerade yrken och tvärtom.

De som idag sitter med de lägsta pensionerna, oftast kvinnor, påverkas till stor del av följsamhetsindex. Centerpartiet vill se över följsamhetsindexeringen. Vi är inte främmande för att höja garantipensionen, men det viktigaste är att den allmänna pensionen får en större utväxling. En möjlig lösning för detta kan vara att de 18,5 procent som i dag avsätts oavkortat kommer pensionärerna till del och inte enbart 17,21 procent.

Pensionsmyndigheten har i rapporten till regeringen föreslagit att dessa medel istället kan användas för att utöka barnårsrätten. I Pensionsmyndighetens rapport Pensionsrätt för studier och barnår och hur de bidrar till jämställda pensioner (Ds 2016:19) föreslås

att minska andelen till studieår och istället omfördela till barnår. En sådan omfördelning skulle vara till fördel för kvinnor och därför minska pensionsgapet något.

I den pensionsöverenskommelse som ingicks i december 2017 är höjda pensioner en viktig del. Som en kortsiktig lösning har gruppen kommit överens om att införa ett pensionstillägg. Centerpartiet står bakom överenskommelsen och är samtidigt angelägna om att detta tillägg så snart som möjligt kan ersättas av en långsiktigt hållbar lösning som hedrar pensionssystemets principer.

En ansvarsfull förvaltning

En grundläggande förutsättning för det svenska pensionssystemets stabilitet och hållbarhet har varit det gemensamma ansvarstagandet inom Pensionsgruppen där de partier som ingick pensionsöverenskommelsen har samarbetat för att vårda överenskommelsen. Det har stundtals varit besvärligt och i många delar trögrörligt, men genom att frågorna har hanterats gemensamt har vi i Sverige kunnat undvika kortsiktig utspelspolitik och vidlyftiga vallöften.

De senaste åren har vi sett hur samarbetet i Pensionsgruppen har utsatts för allt svårare prov. Socialdemokraternas utspel i valrörelsen 2018 om det så kallade inkomstpensionstillägget blev startskottet för en process där samarbetet i gruppen blev allt kärvare. I efterspelet av Socialdemokraternas ensidiga överenskommelse med Vänsterpartiet vintern 2021/2022, då man säkerställde stöd för Magdalena Andersson i utbyte mot en utfästelse om ytterligare ett tillägg i pensionssystemet, kulminerade utvecklingen.

Under våren jobbade Centerpartiet hårt för att samla Pensionsgruppen och komma överens. Detta visade sig dessvärre inte möjligt och i slutändan ingick även Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna en överenskommelse utanför Pensionsgruppen, med Sverigedemokraterna.

Vårens utveckling till trots har det hela tiden varit min uppfattning att M, KD och L har värnat Pensionsgruppen lika mycket som vi i C. När förhandlingarna bröt samman bedyrade samtliga partier att detta inte innebar att man lämnade samarbetet. Centerpartiets förväntan har därför varit att en ny regering skulle göra sitt yttersta för att återuppliva Pensionsgruppen och bygga ett nytt förtroende mellan de ingående partierna.

Istället valde statsministern redan i sin regeringsförklaring att bortse från Pensionsgruppen utan att ha försökt återupprätta samarbetet efter valet. Istället annonserade han att regeringen ämnar bjuda in samtliga partier till samtal. Risken är mycket stor att pensionssystemet därmed utsätts för mer av politiska utspel där ingen tar ansvar för helheten utan enbart kortsiktiga populistiska vinster för att nå ytterligare en stor väljargrupp.

Vi har sett flera exempel i många länder på hur illa det kan gå med en sådan utveckling. De som drabbas hårdast är alltid desamma, de allra fattigaste pensionärerna.

Informera om livsinkomstens betydelse för pensionen

Centerpartiet vill inte detaljstyra människors fördelning av hemarbete, men för att kunna göra bra val behöver vi tillgång till information om hur våra beslut kring föräldraledighet, deltidsarbete och pensionssparande påverkar vår framtida ekonomi. Därför vill Centerpartiet att Pensionsmyndigheten i samverkan med berörda parter (t.ex. mödra-

vård, försäkringskassa, skatteverk, banker och skola) får ett informationsuppdrag riktat till föräldrar om livsinkomst.

Kommunernas ansvar för pensionärernas levnadsstandard

Många pensionärer har inte tillräckligt med pengar över för mat när räkningar, hyran och andra utgifter är betalda. Vi måste få en tydligare reglering och lagstiftning på att kommunerna måste se till att pensionärerna i varje kommun har det bra. Det bör utredas om kommunerna ska ta över ansvaret för att ha direktkontakt med de äldre för att se till att de har en rimlig levnadsstandard.

Översyn av äldres kostnader och ersättningar

Det finns ett förbehållsbelopp som innebär att alla ålderspensionärer ska ha en viss summa kvar att leva på när alla kostnader för vård och omsorg m.m. är betalda. Maxtaxan ska sedan finnas för att garantera att det finns ett tak på utgifterna. Men utöver detta finns flera utgifter som inte ingår i maxtaxan och förbehållsbeloppet. Det varierar mellan kommunerna vilka kostnader de har för vissa nödvändiga trygghetssystem för den äldre. Det behövs en översyn av äldres kostnader och ersättningar. Nivåer och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp behöver ses över. Ekonomin för pensionärer ska inte skilja sig åt mellan kommuner.

Martina Johansson (C)

Anders W Jonsson (C)

Jonny Cato (C)

Muharrem Demirok (C)

Catarina Deremar (C)

Christofer Bergenblock (C)

Anne-Li Sjölund (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Anders Ådahl (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Anna Lasses (C)